

แนวคิดงานสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ เพลินภูพิงค์

Arrangement's concept Somewhere Somehow

ศักดิ์ชัย เจริญสุขสนาม¹

บทคัดย่อ

บทเพลงพระราชนิพนธ์เพลินภูพิงค์เป็นบทเพลงหนึ่งในการแสดงคอนเสิร์ต “48 คงอยู่คู่ฟ้า” (48 Forever song concert) บรรเลงโดยวงดุริยางค์สยามฟิลฮาร์โมนิก ภายใต้การอำนวยเพลงของศิลปิน ศิลปธร อาจารย์วานิช โปตะวนิช จัดแสดงขึ้น ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ บทเพลงพระราชนิพนธ์เพลินภูพิงค์ เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบและท่วงทำนองที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมในการนำมาเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตรา โดยผู้เรียบเรียงได้วางรูปแบบของการเรียบเรียงโดยใช้แนวคิดของการผสมผสานจินตนาการ ติความถึงบรรยากาศที่สวยงาม และความสงบร่มเย็นท่ามกลางธรรมชาติของพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ และอิงมาจากคำร้องของบทเพลงพระราชนิพนธ์ “เพลินภูพิงค์” นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงได้นำเครื่องดนตรีฟลูเกลฮอร์นมาใช้ในการบรรเลงเดี่ยวสำหรับทำนองหลักแทนการขับร้อง และมีวงออร์เคสตราขนาดใหญ่ในการบรรเลงประกอบ โดยกำหนดรูปแบบของการเรียบเรียงของแต่ละที่มุ่งเน้นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละเครื่องดนตรี ตลอดจนการประสมเสียงของเครื่องดนตรีที่มีความหลากหลาย และการสร้างสรรค์ทำนองสัมพันธ์ที่สอดคล้องขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงอารมณ์ ความรู้สึกในแต่ละประโยคเพลง และสื่อถึงความหมายของคำร้องในแต่ละประโยคของบทเพลงพระราชนิพนธ์เป็นหลัก

คำสำคัญ: การเรียบเรียงเสียงประสาน / บทเพลงพระราชนิพนธ์ / เพลินภูพิงค์ / วงออร์เคสตรา

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

“Somewhere Somehow,” a royal musical composition, was one of the songs performed in “48 Forever Song Concert” by The Siam Philharmonic Orchestra at Thailand Cultural Centre with the Silpathorn Award winner, Vanich Potavanich, as the conductor. The royal musical composition “Somewhere Somehow” was a very interesting piece of music considering its pattern and melody, perfect for a harmony arrangement for an orchestra. The arranger had arranged the concept of the song by implementing the imagination regarding picturesque atmosphere and natural serenity of the Bhubing Palace, including the lyrics of “Somewhere Somehow.” Moreover, the arranger applied the flugelhorn as the main melody, instead of singing, and there was a large orchestra supporting the melody. Each section of the song highlighted the signature of each musical instrument used. It also had the mix of various musical instruments and the harmonious melody, which was composed anew, based on emotions and feelings of each musical section, mainly reflecting the meaning of each melody section in the royal musical composition.

Keywords: Arrangement’s Concept for an orchestra; a royal musical composition “Somewhere Somehow”

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นคีตกวีและนักดนตรีที่ชาวโลกยกย่อง ทรงพระปรีชาสามารถในการทรงดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลง แยกและเรียบเรียงเสียงประสาน ทรงเป็นครูสอนดนตรีแก่ข้าราชการพลเรือนตลอดจนทรงเชี่ยวชาญในศิลปะแขนงต่าง ๆ อย่างแท้จริง สัมกับที่พสกนิกรชาวไทยน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญา “พระอัครศิลปิน”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เพลงเมื่อมีพระชนมพรรษาได้ 18 พรรษา พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลง “แสงเทียน” เป็นเพลงแรก ในปี พ.ศ. 2489 จนถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ทั้งสิ้น 48 บทเพลง ซึ่งทุกเพลงล้วนมีทำนองไพเราะประทับใจผู้ฟังเป็นอย่างมาก ซึ่งทำนองเพลงของพระองค์ที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้สอดคล้องกับเนื้อร้องที่แฝงไว้ด้วยคำสอนและคติธรรมนานัปการ และเป็นแนวการดำเนินชีวิตที่สำคัญชีวิตคนไทย แม้ในยามบ้านเมืองไม่สงบสุข พระองค์ก็พระราชทานเพลงปลุกใจ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการ ทหาร พลเรือนและประชาชน มิให้เกิดความย่อท้อในการทำมาความดี ต่อตนเอง สังคม และปลูกฝังในการรักษากษัตริย์ของชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ให้ดำรงอยู่คู่ประเทศไทยไปอย่างยั่งยืน

เพลินญพิงค์ หรือ Somewhere Somehow เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 28 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2502 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์ เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษ และนายศรีสวัสดิ์ พิฉิตรรวการ ประพันธ์คำร้อง “ฝัน” ได้ พระราชทานให้นำออกบรรเลงครั้งแรกในงานสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกาในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ เวทีลีลาศ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 และพระราชทานให้บรรเลงในงานสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502

ต่อมาใน พ.ศ. 2509 เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ ทรงประทับพระราชหฤทัยในความงามของอุทยานดอกไม้มานานาพรรณและภูมิทัศน์โดยรอบ จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานทำนองเพลงนี้ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุณนาค แต่งคำร้อง “เพลินญพิงค์” ขึ้นอีกคำร้องหนึ่ง

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนี้จึงทำให้เกิดการแสดงคอนเสิร์ต “48 คงอยู่คู่ฟ้า (48 Forever song concert)” เพื่อนำบทเพลงอันทรงคุณค่าที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นมาจัดการแสดงขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงพระปรีชาสามารถในด้านดนตรีของพระองค์ โดยมี อาจารย์ถ่ายเถา สุจริตกุล และอาจารย์สมเถา สุจริตกุล เป็นผู้นำในจัดการแสดงคอนเสิร์ตนี้ขึ้น บรรเลงเพลงในรูปแบบวงต่าง ๆ เช่น คณะนักร้องประสานเสียงสยามออเพียส วงดุริยางค์สยามฟิลฮาร์โมนิก วงดุริยางค์โรงเรียนวัดสุทธิวาราม วงจ๊อบ (เพลงคลาสสิก จ๊อบ คนกรุงเทพฯ) และวงแจ๊สสยาม ภายใต้การควบคุมวงและอำนวยเพลงของวาทยากรชั้นนำของประเทศไทย ได้แก่ อาจารย์วานิช โปตะวนิช อาจารย์สมเถา สุจริตกุล อาจารย์ ดร.เด่น อยู่ประเสริฐ ทฤษฎี ฌ พัทลุง และโจนาธาน มั่นนั

แนวคิดในการสร้างสรรค์บทเพลงพระราชนิพนธ์เพลินภูพิงค์

ผู้เรียบเรียงมีแนวคิดเกี่ยวกับและคุณลักษณะของการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตรา (Orchestration) เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงพระราชนิพนธ์ในรูปแบบการบรรเลงแบบวงออร์เคสตรา (Orchestra) ให้มีความไพเราะเหมาะสมโดยผู้สร้างสรรค์ได้เรียบเรียงรูปแบบของการบรรเลงบทเพลง โดยการจินตนาการและการตีความถึงบรรยากาศความสวยงาม ความสงบร่มเย็นท่ามกลางธรรมชาติของ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์และอิงมาจากคำร้องของเพลงพระราชนิพนธ์ “เพลินภูพิงค์” ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชเสาวนีย์ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุณนาค เป็นผู้ประพันธ์คำชมของ พระองค์ให้เป็นบทเพลง ซึ่งคำร้องเพลงพระราชนิพนธ์ “เพลินภูพิงค์” พรรณนาถึงความงดงามของดอกไม้ นานาพันธุ์ และความงดงามของพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ดังกล่าวที่ว่า “ณ ดินแดน ที่เป็นเสมือน ทิพย์วิมานในเทพนิยาย หรือสวรรค์บนพื้นแห่งพิภพยามเช้าในฤดูหนาว กลุ่มสายหมอก จะลอยพาดผ่าน ยอดดอยแห่ง พระตำหนักฯ หมู่มวลดอกไม้ นานาพันธุ์ จะคลี่กลีบดอกงามรับสายหมอก และท่ามกลางแสง แห่งตะวัน ดอกกุหลาบหลากสีต่างเบ่งบาน กลีบอันสดใส ดูแล้วงดงาม ซึ่งยากยิ่งในอันที่จะพบได้จาก ที่แห่งใดในผืนแผ่นดินไทยนอกจาก ณ พระตำหนักแห่งนี้ “พระตำหนัก ภูพิงค์ราชนิเวศน์” ผู้เรียบเรียงกำหนด ให้ใช้การบรรเลงเดี่ยวฟลูเกลฮอร์น (Flugelhorn) ซึ่งมีเสียงที่อ่อนหวานเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

กระบวนการเรียบเรียงบทเพลงพระราชนิพนธ์ เพลินภูพิงค์ (Somewhere somehow)

1. การกำหนดรูปแบบของวงออร์เคสตราที่ใช้ในบรรเลง

ผู้เรียบเรียงได้กำหนดรูปแบบของวงออร์เคสตราที่ใช้ในบทเพลงพระราชนิพนธ์เพลินภูพิงค์ (Somewhere somehow) โดยกำหนดให้มีเครื่องดนตรีดังนี้

ฟลูต	2	ตัว	คลาริเน็ต	2	ตัว
โอโบ	2	ตัว	ไวบราโฟน	1	เครื่อง
บาสซูน	2	ตัว	เครื่องกระทบ	1	ชุด
เฟรนช์ฮอร์น	4	ตัว	เปียโน	1	หลัง
ทรัมเป็ต	2	ตัว	ฮาร์ป	1	หลัง
ฟลูเกลฮอร์น	1	ตัว	ไวโอลิน 1	1	กลุ่ม
ทรมโบน	2	ตัว	ไวโอลิน 2	1	กลุ่ม
เบสทรมโบน	1	ตัว	วิโอลา	1	กลุ่ม
ทูบา	1	ตัว	เซลโล	1	กลุ่ม
กลองทิมปานี	1	ชุด	ดับเบิลเบส	1	กลุ่ม

2. การกำหนดรูปแบบการเรียบเรียง (Form)

ผู้เรียบเรียงได้นำโน้ตเพลงพร้อมคอร์ด (Chord) ของเพลงพระราชนิพนธ์เพลินกูปิงค์ นำมาคิดวิเคราะห์ แนวคิดของบทเพลง และวางรูปแบบกำหนดประโยคเพลงของการเรียบเรียงเสียงประสาน (ตัวอย่างที่ 1) ซึ่งผู้สร้างสรรค์ได้ประพันธ์ประโยคเริ่มของเพลงหรือประโยคนำ (Introduction) ขึ้นเพิ่มเข้าไปเพื่อนำเข้าสู่บทเพลงหลักเพื่อความเหมาะสมโดยผู้เรียบเรียงได้วางลักษณะของเพลงเป็นประโยคเพลงจำนวน 11 ประโยคเพลง

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์เพลินกูปิงค์

เพลินกูปิงค์
(Somewhere Somehow)

Chord symbols: E^b, D^bdim, C7, Fm, A^b, A^b6, A^bm, A^bdim, Gm, Gdim, Fm, F9, B^b7(b9), E^b, Gdim, B^b7, E^b, D^bdim, C7, Fm, A^b, A^b6, A^bm, A^bdim, Gm, Gdim, Fm, F9, B^b7(b9), E^b, E^bMaj7, E^b, E^b, E, E^b9, D^bm, D^bdim, A^b, A^bm6, F7, F9, B^b, B^bdim, B^b7, E^b, D^bdim, C7, Fm, A^b, A^b6, A^bm, A^bdim, Gm, Gdim, Fm, F9, B^b7(b9), E^b, Gdim, B^b7, B^b7(b9), E^b, E^bMaj7, E^b7, A^b, A^bm, F7, B^b7(b9), E^b.

Lyrics:
 สม ใจ _____ ก่อน นี้ ทย อยา ชม เขา งาม _____
 สม ใจ _____ ก่อน นี้ ทย อยา ชม เขา งาม _____
 _____ คม หุม ติ - ไท ได้ มา ทัม _____ ฤ - พังค์ แพรว ทราว _____
 _____ อม อ่อน แสง วิ - ไท ได้ ไป ถึง _____ ลอย ฟูย เดียว ลาย _____
 สวม รัง _____ ลอก ไม้ สะ - พริ้ง บาน ทัม _____ จี _____ ฤ หลาก สี เดือง
 สุก รัง _____ เสียด พื้ กระจ - หนุ่น ปาน ทัม _____ ลม _____ ชม ออก ติ เดียว -
 รวย ไซย ทัม _____ ทัม _____ อว ทัม ทัม ใจ _____ ฤ ะ ลอย
 รวย ทัม _____ แสง _____ ลว ฤ - วิ - ติ _____ ฤ ะ ลอย
 ทัม ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____
 ทัม ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____
 ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____
 _____ วิ - ทัม ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____
 _____ ทัม ทัม ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____
 _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____ ทัม _____

สงวนลิขสิทธิ์ ค.ศ. ๒๕๕๖ ทัม ทัม ทัม All Rights Reserved.

ที่มา : <http://blackswallowmusic.blogspot.com/2015/09/sheet-music-somewhere-somewhat.html>

ประโยคนำ (Introduction) ผู้เรียบเรียงได้ประพันธ์ทำนองเพิ่มขึ้นจำนวน 8 ห้องเพลง เพื่อนำเข้าสู่ประโยคทำนองหลักของเพลง โดยใช้โอโบบรรเลงทำนองเดี่ยวตอนต้นในช่วงเสียงกลางลักษณะทำนองอ่อนหวานช่วงแรกเพื่อบรรยายถึงความสวยงามและความสงบบรมเย็นของพระตำหนักกุฎิพงคราชนิเวศน์ แล้วจึงเพิ่มเครื่องดนตรีฟลูตและบาสซูนมาบรรเลงทำนองเสริมช่วงกลางประโยคในลักษณะการประสานเสียง เพื่อให้ความรู้สึกละมุนไสวมากขึ้น (ตัวอย่างที่ 2)

ตัวอย่างที่ 2 ประโยคนำ (Introduction)

นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงใช้เครื่องดนตรีคลาริเน็ต 2 แนว (Clarinet) บรรเลงโน้ตสามพยางค์ (Triplet) ในช่วงเสียงกลางและต่ำ ห่างกันเป็นขั้นคู่ 3 และ 6 เปลี่ยนโน้ตขึ้น-ลง บรรเลงจากเบาไปดังและกลับมาเบา ดำเนินไปตามคอร์ดผู้เรียบเรียงคิดขึ้น โดยให้เอกลักษณะในช่วงเสียงต่ำของคลาริเน็ต (Chalumeau register) แทนความรู้สึกอบอุ่นสบาย ผ่อนคลาย ของพระตำหนักกุฎิพงคราชนิเวศน์ (ตัวอย่างที่ 3)

ตัวอย่างที่ 3 ประโยคนำ (ช่วงนำเสนอเอกลักษณะเสียงต่ำของคลาริเน็ต) (Chalumeau register)

ประโยคทำนองหลัก 1 (Verse 1) ใช้อักษร A กำหนดชื่อประโยคเพลงมีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 9 - 16) ผู้เรียบเรียงได้ใช้ฟลูเกลฮอร์นในการบรรเลงเดี่ยวทำนองหลักแทนการขับร้อง ซึ่งมีคำร้องว่า “สมใจก่อนนี้เคยอยากชมเขางาม ตามหุบผาพงไพรได้มาเห็นกุฎิพงค์แพรวพราว” และใช้เปียโน (Piano) และกลุ่มเครื่องสาย (String Instruments) บรรเลงประกอบดำเนินไปตามคอร์ดตามโน้ตเพลงในลักษณะการเล่นเสียงของการเล่นคอร์ดจำแนก (Broken chord) ของเปียโน บรรเลงเบาไปดังและกลับมาเบา โดยที่

ดับเบิลเบสมีการใช้เทคนิคการใช้นิ้วดีด (Pizzicato) และไวโอลิน 1 และ ไวโอลิน 2 บรรเลงทำนองสัมพันธ์ (Counterpoint) ในลักษณะเป็นเสียงประสาน (Harmony) เพื่อล้อทำนองหลัก (ห้องที่ 15 - 16) เพื่อเพิ่มสีสันของเสียงให้หลากหลาย และเสียงของการใช้นิ้วดีดสายของดับเบิลเบสนั้นจะช่วยให้เกิดลีลาของการเดินทำนองที่น่าสนใจยิ่งขึ้น (ตัวอย่างที่ 4)

ตัวอย่างที่ 4 การบรรเลงประกอบดำเนินตามคอร์ดของกลุ่มเครื่องสายและเปียโน

ประโยคทำนองหลัก 2 (Verse 2) ใช้อักษร B กำหนดชื่อประโยคมีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 17 - 24) ผู้เรียบเรียงได้ใช้ฟลูเกลฮอร์นในการบรรเลงเดี่ยวทำนองหลักแทนการขับร้องซึ่งมีคำร้องว่า “สมจริงดอกไม้สะพรั่งบานทั้งปี ดุหลอกสีเรียงรายโชยกลิ่นหอมอวลอบชื่นใจ” ผู้เรียบเรียงให้กลุ่มเครื่องลมไม้บรรเลงทำนองสัมพันธ์สอดแทรกเข้าไปกับทำนองหลักแบบเป็นการประสมเสียงเป็นการประสานเสียงแบบขนาน (Parallel harmony) โดยที่เริ่มบรรเลงที่โอโบเป็นเครื่องแรกบรรเลงเป็นโน้ตหลักแล้วค่อยเพิ่มเครื่องอื่นในกลุ่มเครื่องลมไม้เข้ามาในห้องที่ 19 เพื่อแสดงสีสันของการประสมเสียงของกลุ่มเครื่องลมไม้ (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 ประโยคทำนองหลัก 2 (Verse 2) การประสมเสียงของกลุ่มเครื่องลมไม้

นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงได้แต่งทำนองสอดประสานเพิ่มเข้าไปในกลุ่มเครื่องไวโอลาและเซลโลในช่วงเสียงต่ำใช้วิธีการบรรเลงแบบเสียงต่อเนื่อง (Legato) เคลื่อนที่สลับกันเป็นไปตามการดำเนินคอร์ดเพื่อบรรเลงประกอบและช่วยสนับสนุนความรู้สึกของแนวทำนองหลักในขณะที่กำลังบรรเลงโน้ตยาวให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่เสมอ ซึ่งผู้เรียบเรียงต้องการให้ความรู้สึกเปรียบเสมือนการเดินทางบรรเลงซมดอไม้ที่บานสะพรั่ง มีหลากหลายสีสัน (ตัวอย่างที่ 6)

ตัวอย่างที่ 6 ประโยคทำนองหลัก 2 (Verse 2) ทำนองสอดประสานของกลุ่มไวโอลาและกลุ่มเซลโล

ประโยคทำนองรอง 1 (Chorus 1) ใช้อักษร C กำหนดชื่อประโยคมีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 25 - 32) ผู้เรียบเรียงได้ใช้ฟลูเกลฮอร์นในการบรรเลงเดี่ยวทำนองหลักแทนการขับร้องซึ่งมีคำร้องว่า “ดูจะลอยฟ้าดั่งทิพย์วิมานทอง แห่งอินทร์พรหมสองเสกสนององค์ท้าวไท” ซึ่งในประโยคเพลงนี้ผู้เรียบเรียงเลือกใช้การผสมเสียงให้มีความหนาแน่นของเสียงโดยใช้ของกลุ่มเครื่องลมไม้และกลุ่มเครื่องทองเหลืองเป็นหลักโดยการประสมเสียงเป็นการประสานเสียงแบบขนาน (Parallel harmony) และจินตนาการถึงความยิ่งใหญ่ของทิพย์วิมานทองตามคำร้องข้างต้น ซึ่งในห้องเพลงที่ 28 ตรงกับเนื้อร้องคำว่า “ทอง” ผู้เรียบเรียงเลือกใช้กลุ่มเครื่องทรัมเป็ต และทอมโบนบรรเลงโดยใช้เทคนิคจังหวะประสานเสียง (Harmonic rhythm) ในอัตราส่วนโน้ตสามพยางค์ (Triplet) ซึ่งเป็นจังหวะที่ขัดกับกลุ่มเครื่องอื่นในวง และยังกำหนดให้ใช้ที่ซับเสียง (Con sordino) เพื่อเป็นการสร้างลักษณะเสียงที่แผดและแหลมคมสดใส เปรียบเสมือนประกายทองคำที่สว่างไสว (ตัวอย่างที่ 7)

ตัวอย่างที่ 7 ทำนองรอง 1 (Chorus1) การใช้เทคนิคการขับเสียงของกลุ่มเครื่องทองเหลือง

28
Con sord.
Trumpet in B \flat 1, 2
mf *f* *mf* *f*
Con sord.
Tbone 1, 2
mf *f* *mf* *f*
Con sord.
Bass Trombone
mf *f* *mf* *f*

ในห้วงเพลงที่ 27 - 31 ผู้เรียบเรียงเลือกใช้คลาริเน็ตบรรเลงประสานเสียงในอัตราโน้ตเข็บบทหนึ่งชั้นเพื่อบรรเลงประกอบ ผู้เรียบเรียงต้องได้เพิ่มไวบราโฟนเข้ามาบรรเลงและผสมเสียงในอัตราส่วนโน้ตเดียวกันเพื่อต้องการเพิ่มความชัดเจนของหัวเสียง ให้ลักษณะเสียงที่นุ่มนวลและมีมิติมากขึ้น (ตัวอย่างที่ 8)

ตัวอย่างที่ 8 ทำนองรอง 1 (Chorus1) การนำเสนอการประสมเสียงระหว่างคลาริเน็ตและไวบราโฟน

27
C
Clarinet in B \flat 1
mf
Clarinet in B \flat 2
mf
Percussion 1
(Vibraphone)
mf

ประโยคทำนองหลัก 3 (Verse 3) ใช้อักษร D กำหนดชื่อประโยคมีจำนวน 8 ห้วงเพลง (ห้วงที่ 33 - 40) ผู้เรียบเรียงได้ใช้ฟลูเกลฮอร์นในการบรรเลงเดี่ยวทำนองหลักแทนการขับร้อง ซึ่งมีคำร้องว่า “แสนเพลินสุขสมสุดแต่เสียงเพลง วิหคร้องมาไกลช่วยกล่อมขวัญทุกวันเปลิดเพลิน” ผู้เรียบเรียงใช้การบรรเลงเดี่ยวไวโอลินมาบรรเลงลือทำนองสอดประสานเปรียบเสมือนการแสดงคู่ (Duet) กับทำนองหลัก โดยใช้เทคนิคการสั่นเสียง (Molto Vibrato) และเพิ่มกลุ่มเครื่องอื่นลมไม้และกลุ่มเครื่องทองเหลืองเข้ามาในช่วงกลางประโยคเพื่อความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ขึ้นจากนั้นนำเข้าสู่ประโยคเดี่ยว (Solo) ซึ่งเดี่ยวโดยทรมเป็ตต่อไป (ตัวอย่างที่ 9)

ตัวอย่างที่ 9 ประโยคทำนองหลัก 3 (Verse 3) การบรรเลงเดี่ยวไวโอลินบรรเลงทำนองสอดประสาน

ประโยคเดี่ยว (Solo) กำหนดชื่อประโยคด้วยการใช้อักษร E, F มีจำนวน 16 ห้องเพลง (ห้องที่ 41 - 56) ผู้เรียบเรียงเลือกใช้การเดี่ยวทรมเปิดที่ให้เสียงที่รู้สึกถึงความสว่าง สดใส และแสดงถึงความอ่อนหวานมาบรรเลงโดยใช้เทคนิคการแปรทำนอง (Variation) ในลักษณะการบรรเลงตามใจผู้ปฏิบัติ (Ad libitum) เพื่อแสดงถึงความสามารถของผู้บรรเลงเดี่ยวและให้บทเพลงมีความน่าสนใจมากขึ้น (ตัวอย่างที่ 10)

ตัวอย่างที่ 10 ประโยคเดี่ยว (Solo) เทคนิคการแปรทำนองในลักษณะการบรรเลงตามใจผู้ปฏิบัติ

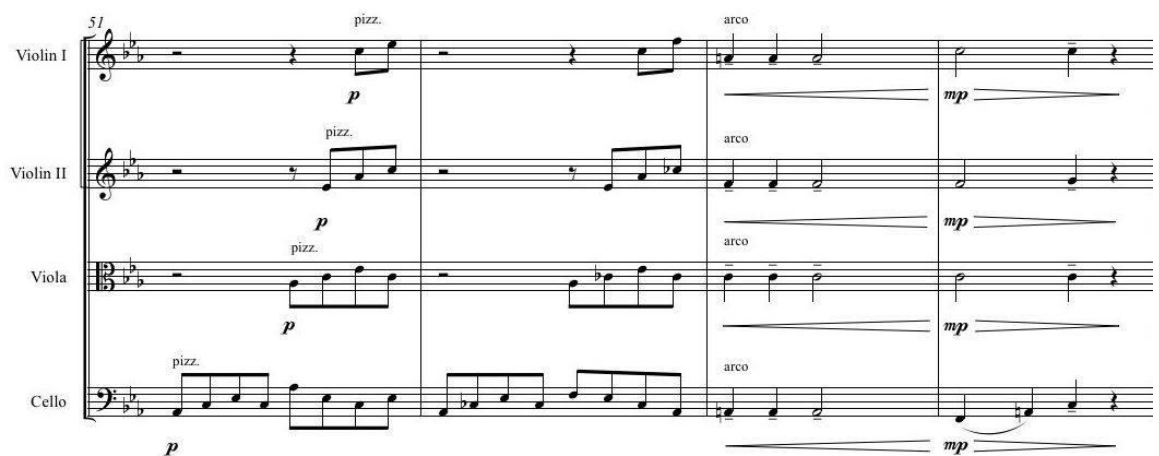
ในขณะที่บรรเลงเดี่ยวทรมเปิดในห้องที่ 41 - 48 ผู้เรียบเรียงกำหนดให้กลุ่มเครื่องสายบรรเลงประกอบไปกับการบรรเลงเดี่ยวในส่วนจังหวะเดียวกันซึ่งจะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวไปข้างหน้า ด้วยการเน้นจังหวะขัด (Syncopation) และความรู้สึกสงบ มั่นคง ด้วยเทคนิคการซ้าโน้ต (Pedal) (ตัวอย่างที่ 11)

ตัวอย่างที่ 11 ประโยคเดี่ยว (Solo) กลุ่มเครื่องสายบรรเลงประกอบการเน้นจังหวะขัด

นอกจากนี้ในห้วงที่ 51 - 52 ในกลุ่มเครื่องสายผู้เรียบเรียงใช้เทคนิคการใช้นิ้วดีดสายเรียงจังหวะจากเครื่องเสียงต่ำอย่างดับเบิลเบสไปจนถึงเสียงสูงอย่างไวโอลินเพื่อเป็นการเปลี่ยนสร้างบรรยากาศของการเคลื่อนทำนองที่กระฉับกระเฉง ในอัตราส่วนโน้ตเข้ตหนึ่งชั้น จากนั้นและกลับมาใช้คันชัก (Arco) ในห้วงที่ 53 เพื่อเปลี่ยนจากความรู้สึกของแนวตั้งในการดีดสายเป็นความรู้สึกของแนวนอนที่กว้างรวมถึงการเพิ่ม-ลดความเข้มเสียงเพื่อสร้างความหนาแน่นของรูปพรรณ (Texture) (ตัวอย่างที่ 12)

ตัวอย่างที่ 12 ประโยคเดี่ยว (Solo) เทคนิคการใช้นิ้วดีดสายในกลุ่มเครื่องสายและกลับมาใช้คันชัก

ประโยคทำนองหลัก 4 (Verse 4) กำหนดชื่อประโยคโดยใช้อักษร G มีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 57 - 64) ผู้เรียบเรียงใช้ฟลูเกลฮอร์นบรรเลงเดี่ยวแทนการขับร้องและใช้เทคนิคการแปรทำนองในส่วนของ การบรรเลงประกอบ ผู้เรียบเรียงใช้คลาริเน็ตทั้ง 2 ตัวบรรเลงช่วงเสียงต่ำของคลาริเน็ต (Chalumeau register) เป็นเซ็ปต์หนึ่งชั้นเป็นขึ้นและลงสลับกันเป็นขั้นคู่ในลักษณะการประสานเสียงดำเนินไปตามคอร์ดเพื่อสร้าง การเคลื่อนไหวได้อย่างมีชีวิตชีวาและในห้องที่ 61 - 64 เพิ่มสีสนของประโยคเพลงนี้ด้วยการบรรเลงทำนอง สอดประสานจาก โอโบด้วยเทคนิคการประสานเสียงแบบขนาน (Parallel harmony) โดยที่มีบาซูนทั้ง 2 ตัว บรรเลงโน้ตลากเสียงยาวดำเนินตามคอร์ดเอาไว้เพื่อแสดงเสียงของคอร์ดหลักได้อย่างชัดเจน (ตัวอย่างที่ 13)

ตัวอย่างที่ 13 ประโยคทำนองหลัก 4 (Verse 4) เทคนิคการประสานเสียงแบบขนาน

The image shows a musical score for four instruments: Oboe 1, Oboe 2, Clarinet in Bb 1, and Clarinet in Bb 2. The score is in a key signature of one flat and common time. A box labeled 'G' is positioned above the first staff. The Oboe parts (Oboe 1 and Oboe 2) are highlighted with a black box and have a dynamic marking of 'mp'. The Clarinet parts (Clarinet in Bb 1 and Clarinet in Bb 2) are also highlighted with a black box and have a dynamic marking of 'mp'. The Oboe parts play a melodic line, while the Clarinet parts play a rhythmic accompaniment.

ประโยคทำนองหลัก 5 (Verse 5) กำหนดชื่อประโยคโดยใช้อักษร H มีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 65 - 72) โดยใช้ลักษณะการจัดวางทางการเรียบเรียงดนตรีคล้ายกับประโยคทำนองหลัก 2 ผู้เรียบเรียงใช้เทคนิคการแปรทำนองเพื่อเพิ่มความซับซ้อนของการบรรเลงเดี่ยวเพื่อแสดงความสามารถ เฉพาะตัวของผู้บรรเลงเดี่ยว และเพิ่มเฟรนซฮอร์นมาบรรเลงทำนองสัมพันธ์ในช่วงแรกแทน โดยมีการเพิ่มไวโอลินและฟลูตมาบรรเลงเสริมทำนองของหลักเพื่อเสริมในช่องว่างและนำพาทำนองให้ดำเนินไป ข้างหน้า (ตัวอย่างที่ 14 - 15)

ตัวอย่างที่ 14 การเปรียบเทียบระหว่างประโยค B และประโยค H ตาม ตัวอย่างที่ 14 และตัวอย่างที่ 15

Musical score for Example 14, measures 17-32. The score includes parts for Flute 1, Flute 2, Oboe 1, Oboe 2, Horn in F 1, 2, Horn in F 3, 4, Flagehorn, Violin I, and Violin II. A box labeled 'B' highlights measures 17-24, and a box labeled 'H' highlights measures 25-32. Dynamics include *mf* and *mp*.

ตัวอย่างที่ 15 การเปรียบเทียบระหว่างประโยค B และประโยค H ตาม ตัวอย่างที่ 14 และตัวอย่างที่ 15

Musical score for Example 15, measures 33-48. The score includes parts for Flute 1, Flute 2, Oboe 1, Oboe 2, Horn in F 1, 2, Horn in F 3, 4, Flagehorn, Violin I, and Violin II. A box labeled 'B' highlights measures 33-40, and a box labeled 'H' highlights measures 41-48. Dynamics include *mf* and *mp*.

จากการเปรียบเทียบตามตัวอย่างที่ 14 และตัวอย่างที่ 15 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนลีลาด้วยการแปรส่วนโน้ตของทำนองเดี่ยวเพื่อต้องการที่จะย้ายอารมณ์ความรู้สึกของประโยคนี้อย่างชัดเจนและให้ผู้บรรเลงเดี่ยวฟลูเกิลฮอร์นได้แสดงความสามารถอย่างโดดเด่น

ประโยคทำนองรอง 2 (Chorus 2) กำหนดชื่อประโยคโดยใช้อักษร I มีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 73 - 80) ใช้ลักษณะการจัดวางทางการเรียบเรียงดนตรีคล้ายกับประโยคทำนองรอง 1 โดยใช้ฟลูเกลฮอร์นบรรเลงเดี่ยวแทนการขับร้องและใช้เทคนิคการแปรทำนองเพื่อเพิ่มความซับซ้อนของการบรรเลงเดี่ยว เพื่อแสดงความสามารถเฉพาะตัวของผู้บรรเลงเดี่ยวที่มากขึ้นอีก (ตัวอย่างที่ 16) ทั้งนี้ผู้เรียบเรียงได้มีการเปลี่ยนแปลงโน้ตในห้องสุดท้ายของประโยคโดยที่กลุ่มเครื่องลมไม้และกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองบรรเลงสัดส่วนโน้ตซับซ้อนและเกิดความรู้สึกสง่างามต่อไปยังทำนองหลักรอบสุดท้ายให้มีความยิ่งใหญ่มากยิ่งขึ้น (ตัวอย่างที่ 17)

ตัวอย่างที่ 16 ประโยคทำนองรอง 2 เทคนิคการแปรทำนองเพื่อแสดงความสามารถของผู้บรรเลงเดี่ยว

ตัวอย่างที่ 17 การเปรียบเทียบประโยคทำนองรอง 2

ประโยค C

ประโยค I

ประโยคทำนองหลัก 6 (Verse 6) กำหนดชื่อประโยคโดยใช้อักษร J มีจำนวน 8 ห้องเพลง (ห้องที่ 81 - 88) ผู้เรียบเรียงใช้ฟลูเกลฮอร์นบรรเลงเดี่ยว โดยใช้เทคนิคการแปรทำนองเพื่อเพิ่มความซับซ้อนของการบรรเลงเดี่ยวเพื่อแสดงความสามารถเฉพาะตัวของผู้บรรเลงเดี่ยว (ตัวอย่างที่ 18) ซึ่งในประโยคนี้นั้นเป็นประโยคสุดท้ายก่อนที่จะเข้าสู่ตอนท้ายของเพลงผู้เรียบเรียงจึงต้องการให้ประโยคนี้มีความยิ่งใหญ่ มีท่วงทำนองที่แสดงความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวอย่างมั่นคง สนุก เพลิดเพลิน ให้สมกับคำร้องของประโยคนี้นั้นที่ว่า “แสนเพลินนั่งล้อมไฟอุ่นฟังเสียงเพลงชาวเผ่าเขาคระฉวนมาสนุกเหลือไม่เบื่อภูพิงค์” ผู้เรียบเรียงจึงใช้กลุ่มเครื่องสายรวมถึงบาสซูนและทูบาในการบรรเลงโน้ตที่มีสัดส่วนจังหวะเดียวกันซึ่งในขณะเดียวกัน ผู้เรียบเรียงใช้การผสมเสียงและประสานเสียง เคล้าคลอ บรรเลงโน้ตลากเสียงยาวสลับกันไปมาระหว่างกลุ่มเครื่องลมไม้และกลุ่มเครื่องทองเหลืองเพื่อแสดงถึงความมั่นคงและยิ่งใหญ่ของบทเพลงแล้วจึงค่อย ๆ ผ่อนคลายเพื่อจะเตรียมตัวเข้าสู่ประโยคสุดท้ายของเพลง (ตัวอย่างที่ 19)

ตัวอย่างที่ 18 ประโยคทำนองหลัก 6 (Verse 6) เทคนิคการแปรทำนอง

ตัวอย่างที่ 19 เทคนิคการบรรเลงจังหวะขัดของเครื่องบาสซูน ทูบา และกลุ่มเครื่องสาย

ประโยคจบเพลง (Finale) มีจำนวน 4 ห้องเพลง (ห้องที่ 89 - 92) ผู้เรียบเรียงให้ฟลูเกลฮอร์นบรรเลงเดี่ยวและใช้อัตราจังหวะหลัก (Rubato) ตรงกับประโยคคำร้องสุดท้ายว่า “สุขจริงหนา มาเชียงใหม่แดนสรวงแสนเพลิน” ผู้เรียบเรียงต้องการให้อารมณ์ความรู้สึกของเพลงสงบลงจึงกำหนดให้บรรเลงในความเข้มเสียง (Dynamic) ที่ *p* (เบา) และลดจำนวนเครื่องลงใน 2 ห้องแรกแล้วค่อย ๆ เพิ่มเครื่องอื่นเข้ามาในตอนท้ายเพลงในความเข้มเสียง *p* เช่นกัน นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงใช้กลุ่มเครื่องฟลูตและโอโบผสมเสียงกับไวบราโฟนเพื่อต้องการเสียงที่ใสชัดเจน และบรรเลงในลักษณะการบรรเลงแบบคอร์ดจำแนก (Arpeggio) ไปพร้อมกัน (ตัวอย่างที่ 20)

ตัวอย่างที่ 20 ประโยคจบเพลง

ในด้านการประพันธ์เพลง การเรียบเรียงเสียงประสานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องศึกษาการจัดวางและเรียบเรียงคุณลักษณะทางดนตรีอย่างถูกต้องเหมาะสม คงไว้ซึ่งโครงสร้างรูปแบบทางดนตรีอันสวยงามและมีความไพเราะของบทเพลงพระราชนิพนธ์นั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ซึ่งเป็นสิ่งมีคุณค่าให้คงอยู่สืบไป

ดังนั้นแนวคิดการสร้างสรรคบทเพลง ผู้เรียบเรียงได้ใช้คอร์ดตามบทเพลงดั้งเดิม และใช้เทคนิคต่าง ๆ ของการเรียบเรียงเสียงประสานเข้ามาสร้างสรรค์งานโดยการขยายแนวทำนองการสร้างทำนองสัมพันธ์ และการเพิ่มเติมด้วยสีสันทันของเครื่องดนตรี ตามคุณลักษณะของเสียงที่เหมาะสมกับประโยคตามอารมณ์ความรู้สึก โดยการเรียนรู้และศึกษาจากผลงานการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการเรียบเรียงบทเพลง

บรรณานุกรม

- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2547). พิมพ์ครั้งที่ 2. *พจนานุกรมคำศัพท์ดุริยางคศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์. (2559). *ประวัติและความเป็นมา*. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bhubingpalace.org/>: วันที่สืบค้น 10 มีนาคม 2561).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พิมพ์ครั้งที่ 1. *ศัพท์ดนตรีสากล*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์.
- วานิช โปตะวนิช.(2559). *บทประพันธ์เพลงดุष्ณีนิพนธ์ : เทวะสวีย์สำหรับวงออร์เคสตรา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยามฟิลฮาร์โมนิก. (2560). 48 *คงอยู่คู่ฟ้า [สุจิตร์]*. แคนนา กราฟฟิค.